Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lausunto

KEHA/8058/2020

12.10.2021

Ympäristövaliokunta
00102 EDUSKUNTA

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laista rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta.

Rauhoitettujen eläinten aiheuttamat vahingot koskettavat erityisesti Pohjois-Karjalaa: valkoposkihanhien aiheuttamat vahingot olivat vuonna 2020 lähes kolme miljoonaa euroa ja vahinkopinta-ala yli 7000 hehtaaria. Valkoposkihanhet aiheuttavat mittavia vahinkoja ja lisätyötä maatiloille. Vahinkojen todentaminen ja korvaushakemusten käsittely sekä korvausten maksaminen työllistävät kuntien maaseutuviranomaisia ja ELY-keskusta.

Lakiesityksestä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta Pohjois-Karjalan ELY-keskus toteaa seuraavaa:

Lakiesitys on hyvin valmisteltu. Valmistelussa on kuultu laajaa joukkoa eri asiantuntijoita ja vahingonkärsijöitä. Lain keskeisenä lähtökohtana on vahinkojen ennaltaehkäisy. Lakiesitys toisi toteutuessaan merkittäviä parannuksia vahinkojen ennaltaehkäisyyn, työkustannusten korvaamisen ja vahingonkärsijöiden tasapuoliseen kohteluun.

Rauhoitettujen lajien aiheuttamat vahingot työllistävät jo nyt merkittävästi ELY-keskuksia. Yksistään Pohjois-Karjalan ELY-keskuksessa käsiteltiin vuonna 2020 yli 300 korvaushakemusta. Korvaushakemusten käsittelyä ei ole pystytty hoitamaan siihen varatuilla henkilöresursseilla vaan hakemusten käsittelyyn on jouduttu siirtämään henkilöitä muista tehtävistä. Lakiesitys toisi ELY-keskuksille lisää vastuuta esimerkiksi vahinkojen ennaltaehkäisyssä. Jatkossa korvaushakemusten käsittelyyn ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn tulisi varata ELY-keskuksiin riittävästi henkilöstöresursseja. Nykyisin korvaushakemusten käsittely ja korvausten laskeminen tapahtuu pitkälti manuaalisesti. Vahinkojen ilmoittamista, korvaushakemusten täyttöä ja hakemusten käsittelyä varten tulisi rakentaa pikaisesti sähköinen tietojärjestelmä.

Lakiesityksen keskeinen lähtökohta on pyrkiä ehkäisemään vahinkojen syntyä ja minimoimaan näin syntyneitä vahinkoja ja kustannuksia. Vahinkojen ennaltaehkäisyyn on varattava riittävästi resursseja ja määrärahoja. Ennaltaehkäisyyn varattavat määrärahat tulisi kohdentaa pahiten vahingoista kärsineille alueille.

Nykyisin korvaushakemuksia käsitellään Pohjois-Karjalan ELY-keskuksessa läpi vuoden ja korvaukset maksetaan kaksi kertaa vuodessa – syksyllä ja keväällä. Lakiesityksessä on todettu, että korvauksia maksettaisiin vain kerran vuodessa. Tämä aiheuttaisi vahingon kärsijöille kohtuutonta haittaa. Esimerkiksi keväällä syntyneet vahingot ilmoitettaisiin vuoden loppuun mennessä ja korvaukset käsiteltäisiin kevättalvella ja korvaukset maksettaisiin vasta loppukeväästä. Näin ollen keväällä sattunut vahinko korvattaisiin vahingon kärsijälle noin 10-11 kuukautta vahingon tapahtumisen jälkeen.

POHJOIS-KARJALAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Kutsunumero 020 636 0110 Torikatu 36 PL 69
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala Joensuu 80101 Joensuu
Faksi (013) 123 622

Satovahinkokorvaukset lasketaan Ruokaviraston vuosittain julkaisemiin yksikköhintoihin ja normisatoihin perustuen. Ruokaviraston tilastointi perustuu riistavahinkolain tarpeisiin eikä siinä ole huomioitu esimerkiksi valkoposkihanhien aiheuttamia vahinkoja. Lakimuutoksen yhteydessä tulisi viljelysvahinkojen korvausten määrittämisessä huomioida Ruokaviraston tilastoissa nyt olevat puutteet.

Pohjois-Karjalan valkoposkihanhivahingoista lähes 40 % kohdistuu luomupelloille eikä luomua ole pystytty huomioimaan korvausten laskemisessa koska luomuhintoja ei ole erikseen tilastoitu. Luomutuotanto tulisi huomioida korvausten laskemisessa ensisijaisesti Ruokaviraston tilastointia kehittämällä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, luomuviljelyn sadon korkeampi arvo tulisi huomioida korottamalla korvaussummia säädetyissä rajoissa viranomaisen harkinnan mukaan.

Säilörehunurmia koskevissa vahingoissa Ruokaviraston normisatoihin on tilastoinnissa otettu mukaan vähätuottoisia alueita kuten luonnonhoitopeltonurmet, suojavyöhykkeet, monimuotoisuuspellot ja -niityt, ympäristönurmet ja monivuotiset turvepeltonurmet. Tämä johtaa siihen, että pääosin hyvätuottoisille nurmille kohdistuvat vahingot korvataan huomattavasti alhaisemman normisatotiedon pohjalta.

Janne Kärkkäinen
Johtaja
Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Mika Pirinen
Lajivahinkokoordinaattori
Pohjois-Karjalan ELY-keskus